

רשומות

הצעות חוק

6 בינואר 1992

2097

א' בשבט התשנ"ב

עמוד

106

חוק המפלגות, התשנ"ב-1992

זיקונים עקיפים:

חוק העמותות, התש"ם-1980

חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969

חוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973

[494] חוק המפלגות, התשנ"ב-1992*

1. בחוק זה - הנדרות
 "מפלגה" - חבר בני-אדם שהתאגדו כדי לקדם בדרך חוקית מטרת מדיניות או חברתיות ולהביא לייצוגם בכנסת על-ידי נבחרים;
 "חוק המימון" - חוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973.¹
2. מאה בני-אדם או יותר, שהם אזרחי ישראל בגירים ותושביה, רשאים לייסד מפלגה על ידי רישומה בפנקס המפלגות.
3. שר המשפטים ימנה אדם שמתקיימים בו תנאי הכשירות למינוי שופט של בית המשפט המתווי להיות רשם המפלגות (להלן - הרשם); הודעה על המינוי תפורסם כרשומות.
4. (א) בקשה לרישום מפלגה (להלן - הבקשה) תוגש בידי מייסדיה לרשם; הבקשה תפרט את השם המוצע למפלגה, מטרתיה ומענה, וכן את השם, שנת הלידה, מספר הזהות, משלח היד והמען של כל חבר-מייסד החתום על בקשת הרישום; לבקשה יצורף תקנון המפלגה.
 (ב) הודעה על הגשת הבקשה תפורסם תוך ארבעה עשר ימים מהגשתה, כרשומות ובעתונים יומיים כפי שיקבע שר המשפטים; פרטי ההודעה ייקבעו בתקנות.
 (ג) הרשם ימציא העתקים מן הבקשה לחברי ועדת הבחירות המרכזית.
 (ד) המסמכים שהוגשו לרשם לפי סעיף קטן (א) יהיו פתוחים במשרדו לעיון לכל דורש.
- נירסה א'
 5. לא תירשם מפלגה אם יש במטרה ממטרותיה או כמעשיה, במפורש או במשתמע, אחת מאלה:

דברי הסבר

החוק המוצע בא להסדיר, להגן ולפקח על המסגרות המדיניות המעוצבות באמצעות המפלגות לשם קיומו של משטר דמוקרטי תקין.
 כיום מאגדות מרבית המפלגות כמסגרת החוק העותומי אני על האגודות משנת 1909. חוק זה לוקה בליקויים חמורים הן מבחינת מבנהו והן מבחינת הוראותיו. הוא אינו מסדיר את ניהול האגודה והעניינים הכספיים ואינו מאפשר פיקוח מוסדר.
 החוק המוצע בא להבטיח את חופש ההתאגדות של מפלגות, את הגדרת המוסדות וקיום תקנון המבטיח את סדרי הבחירה של נציגי המפלגות לכנסת ואת פעולתן התקינה של מוסדות המפלגה. החוק המוצע יאפשר פיקוח של מבקר המדינה על המפלגות לשם הבטחת טוהר המידות בניהול ענייניהן הכספיים, ואף התערבות בית המשפט. החוק המוצע יאסור על פעילות כלכלית של מפלגות אולם יבטיח מימון ממלכתי למפלגה הרשומה כחוק.

משטר דמוקרטי בנוי על קיום מפלגות פוליטיות שתפקידן להביא לגיבוש רצונם הפוליטי של תושבי המדינה בכל שטחי החיים הציבוריים ולהשפיע על עיצוב דעת קהל וקידום השתתפותו הפעילה של האזרח בחיים הפוליטיים. בישראל יש למפלגות, השפעה מפליגה על חיי היחיד והמדינה. עם זאת, בעוד אשר נקבעו מסגרות חוקיות, והוראות ברורות של האסור והמותר, בתאגידים לסוגיהם, כמעט שלא נקבעו הדברים לגבי המפלגות.

כשנת 1972 הועלתה בכנסת לראשונה, בהצעת חוק פרטית, היוזמה לחקיקת חוק מפלגות, אך הצעה זו לא הגיעה לדיון. בינתיים חדרה ההכרה בציבור, ואף כרוז המכריע של המפלגות, כי אכן יש הכרח בחוק שיסדיר את דרכי פעולתן של המפלגות במדינה, במיוחד נוכח העובדה שהן זרוע ממלכתית אף באופן פורמלי, והן ממומנות על ידי המדינה.

* הצעות חוק: (1) מט' השמ"ה, הועברה לועדה ביום 1 בחשון התשנ"א (29 באוקטובר 1990).
 (2) מט' תשכ"ח ותשכ"ט, הועברו לועדה ביום כ"ה בכסלו התשנ"א (12 בדצמבר 1990).
 (3) מט' ש"ה, הועברה לועדה ביום ט"ז בטבת התשנ"א (2 בינואר 1991).
 1 ס"ח התשל"ג, עמ' 52.

- (1) שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי;
- (2) שלילת האופי הדמוקרטי של מדינת ישראל;
- (3) הסתה לגזענות.

נירסה ב'

5. לא תירשם מפלגה אם מטרה ממטרותיה שוללת את קיומה של מדינת ישראל או את אופיה הדמוקרטי, או אם יש יסוד סביר למסקנה כי המפלגה תשמש מסווה לפעולות בלתי חוקיות.
6. (א) כל אורח ישראל בגיר שהוא תושב הארץ רשאי להתנגד לרישום מפלגה.
(ב) ההתנגדות תוגש לרשם בכתב, בצירוף הנמקות, תוך שלושים ימים מיום הפרסום ברשומות של ההודעה על הגשת הבקשה.
(ג) הרשם יחליט אם לקבל את ההתנגדות או לדחותה; החלטת הרשם ניתנת לערעור ברשות לבית המשפט העליון, תוך שלושים ימים מיום שניתנה.
(ד) סירב הרשם לרשום מפלגה, יעביר הרשם את דבר הסירוב ונימוקיו לאישור בית המשפט העליון.
7. לא סירב הרשם לרשום מפלגה, או שסירובו נדחה על-ידי בית המשפט העליון, או לא הוגשו התנגדויות, או שנדחו ההתנגדויות שהוגשו, ירשום הרשם את המפלגה בפנקס המפלגות.
8. (א) לא תירשם מפלגה בשם העלול להטעות או בשם העלול לפגוע בתקנת הציבור או ברגשותיו, או בשם הזהה לשם של מפלגה הרשומה או שהיתה רשומה או דומה לו עד כדי להטעות.
(ב) נרשמה מפלגה בשם שאין לרשמו לפי סעיף קטן (א), רשאי הרשם לדרוש ממנה לשנות את השם; לא שונה השם תוך הזמן שנקבע בדרישת הרשם, רשאי הוא לבקש מבית המשפט המחוזי בירושלים לצוות על המפלגה לשנות את שמה.
9. החלטת מפלגה לשנות את שמה או מטרה ממטרותיה טעונה רישום בידי הרשם, ויחולו, כשינויים המחוייבים, הוראות סעיפים 4 עד 8.
10. מפלגה תודיע לרשם על כל שינוי בתקנונה או במענה, והוא ירשום את השינויים.
11. חבר בניהול שלא נרשם בפנקס המפלגות על פי הוראות חוק זה, לא ישא שם הכולל את המלה "מפלגה", או כל צורה דקדוקית הנגזרת ממנה.
12. משנרשמה מפלגה, יתן לה הרשם תעודת רישום, וידיע על כך ליושב-ראש הכנסת וליושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית, ויפרסם הודעה על הרישום ברשומות ובעתונים יומיים כפי שיקבע שר המשפטים.
13. (א) מפלגה שנרשמה תהיה תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.
(ב) למבקר המדינה יהיו, לגבי ניהול העניינים הכספיים של המפלגה ולענין ביצוע חוק זה, כל הסמכויות שהוענקו לו לגבי גוף מבוקר לפי חוק מבקר המדינה [נוסח משולב], התשי"ח-1958.²

² ס"ח התשי"ח, עמ' 92.

- תקנון
14. (א) למפלגה יהיה תקנון והיא תתנהל על פיו.
(ב) התקנון יכלול הוראות בדבר:
- (1) התנאים לקבלת חברים למפלגה, השעייתם והוצאתם ממנה;
  - (2) הזכויות והחובות של החברים;
  - (3) מוסדות וסדרים בדבר הליכים משמעותיים נגד חבר המפלגה ואמצעי המשמעת;
  - (4) הסמכות של סניפי המפלגה באזורי הארץ;
  - (5) סדרי הבחירות למוסדות המפלגה, תפקידיהם, הרכבם, סמכויותיהם ודרכי פעולתם, וסדרי הבחירה של מועמדי המפלגה בבחירות לכנסת;
  - (6) מועדי התכנסות מוסדות המפלגה וסדרי הדיון בהם;
  - (7) הוראות בדבר ניהול ענייני המפלגה לפי חוק זה.
15. לא יירשם אדם כחבר ביותר ממפלגה אחת. חברות כמפלגה אחת בלבד
16. מועמדי מפלגה לבחירות לכנסת ייבחרו בהליך שייקבע בתקנון. בחירת מועמדים
17. קבעה מפלגה כי מועמדי המפלגה כאמור בסעיף 16, ייבחרו בבחירות מוקדמות, יחולו על הבחירות המוקדמות הוראות חוק הבחירות לגופים ציבוריים, התשי"ד-1954.³ בחירות מוקדמות
18. למפלגה יהיו המוסדות הבאים:
- (1) מוסד נבחר;
  - (2) גוף המופקד על ניהול ענייני המפלגה ועל ביצוע החלטות;
  - (3) מוסד לביקורת;
  - (4) כל מוסד אחר שייקבע בתקנון.
- מוסדות
19. (א) לכל מפלגה יהיה מוסד נבחר שייבחר על ידי כלל חברי המפלגה, בבחירות כלליות, שוות וחשאיות, במועדים שנקבעו בתקנון, אך לפחות אחת לחמש שנים.
(ב) לא נערכו הבחירות למוסד הנבחר במועדו, יורה הרשם למפלגה בכתב לערוך תוך חודשיים, ואם לא נערכו אף במועד זה, רשאי הרשם או מי שימנה לכך לערוך אותן.
20. לכל מפלגה יהיה מוסד לביקורת: כחבר המוסד לביקורת יכול להיבחר כל חבר המפלגה, למעט חבר הנהלה או חבר בית-הדין. מוסד לביקורת
21. (א) אזרח ישראל בגיר ותושב הארץ, המקיים את התנאים שנקבעו בתקנון לחברות במפלגה, רשאי להיות חבר במפלגה, ובלבד שאינו חבר במפלגה אחרת.
(ב) החברות במפלגה היא אישית ואינה ניתנת להעברה. חברי המפלגה
- (ג) מפלגה תקיים רישום של חבריה, לרבות חברי המפלגה בסניפיה: הרישום יהווה ראיה לכאורה לחברות במפלגה.
22. מפלגה לא תעסוק במישרין או בעקיפין בפעילות כלכלית-עסקית. איסור פעילות כלכלית

³ ס"ח התשי"ד, עמ' 110.

23. (א) הבחירות למוסד הנבחר יהיו כלליות, חשאיות, ישירות ושוות. **בחירת נציגים**
- (ב) לפי בקשת מפלגה, רשאי שר המשפטים בצו, בשינויים המחוייבים, להחיל על בחירות הנערכות לועידה הכללית של המפלגה את חוק הבחירות לגופים ציבוריים, התשי"ד-1954.
24. בבחירות למוסד ממוסדות המפלגה יחולו הסעיפים 8 עד 12 מחוק הבחירות לגופים ציבוריים, התשי"ד-1954, בשינויים המחוייבים לפי הענין. **עבודות בחירות**
25. מפלגה תנהל ספרי חשבונות, מאזנים ודוחות לפי הנחיות מבקר המדינה. **ניהול חשבונות**
26. (א) לא יהיו למפלגה הכנסות לבד מאלה: **הכנסות המפלגה**
- (1) דמי חבר;
- (2) ככפים שנחקבלו לפי חוק המימון;
- (3) תרומות שהתקבלו על פי חוק המימון.
27. פירוק של מפלגה לפי צו של בית המשפט, יהיה כדרך שמפרקים עמותה, בשינויים המחוייבים. **פירוק מפלגה לפי צו בית-משפט**
28. (א) מפלגה רשאית על פי החלטה של שני שלישים מחברי המוסד הנבחר שלה, להחליט על פירוק מרצון; ההחלטה טעונה רוב של שני שלישים מן המצביעים בישיבת המרכז שעליה ניתנה לכל חברי המרכז הודעה מראש של 21 ימים לפחות.
- (ב) העתק מההחלטה יוגש לרשם.
- (ג) תחילת הפירוק תהיה כעבור שבועיים מקבלת ההחלטה, זולת אם נקבע בה תאריך מאוחר יותר.
29. (א) מי שעשה אחת מאלה: **עונשין**
- (1) שילם עבור אחר דמי חברות או דמי התפקדות או כל תשלום אחר המתחייב כדי להקנות זכות הצבעה בבחירות פנימיות במפלגה (להלן - זכות הצבעה);
- (2) השמיט, הוסיף או שינה שלא כחוק רשימה של בעלי זכות הצבעה;
- (3) ניסה להשפיע על בעל זכות הצבעה להצביע תוך הבטחת טובת הנאה;
- (4) מנע מאדם, ללא סיבה חוקית, מלקבל זכות הצבעה;
- (5) הקנה זכות הצבעה למי שאינו זכאי לכך;
- (6) הפריע למהלך הסדיר של בחירות פנימיות;
- (7) התערב שלא כדין במנין הקולות;
- (8) נתן או הציע שוחד כדי להשפיע על בוחר להצביע או להימנע מלהצביע;
- (9) הצביע בבחירות פנימיות יותר מפעם אחת;
- (10) נתן הצהרה כוזבת בענין חברות במפלגה - דינו - מאסר שנה.
- (ב) האמור בסעיף זה אינו בא לגרוע מהאמור בחוק הבחירות לגופים ציבוריים, התשי"ד-1954.

30. חוק העמותות, התש"ם-1980⁴, לא יחול על מפלגה שנרשמה לפי חוק זה. 4 סייג ותחולה
31. בסעיף 67 לחוק העמותות, התש"ם-1980, פסקה (1) – בטלה. תיקון חוק העמותות
32. בחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969⁵ –
 (1) בסעיף 4, אחרי "כל סיעה של הכנסת היוצאת" יבוא "ובלבד שהם רשומים כמפלגה על פי חוק המפלגות, התשנ"ב-1991".
 (2) בסעיף 57, במקום סעיף קטן (ח) יבוא:
 "(ח) מפלגה תגיש רשימת מועמדים על גבי טופס שנקבע בתקנות, והיא תיחתם בידי בא כוחה או ממלא מקומו כאמור בסעיף 59: רשימת מועמדים של מפלגה המיוצגת על ידי סיעה בכנסת היוצאת, תיחתם על גבי טופס שנקבע בתקנות, בידי בא כוח הסיעה או ממלא מקומו כאמור בסעיף 25: רשימת מועמדים המוגשת במשותף או בידי שתי מפלגות או יותר, תיחתם בידי באי כוחן של כל אותן מפלגות או ממלאי מקומם."
33. בסעיף 1 לחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973, לפני הגדרת "סיעה" יבוא:
 "'מפלגה" – כמשמעותה בחוק המפלגות, התשנ"ב-1991". תיקון חוק מימון מפלגות
34. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, לרבות בדבר חיבת הדיווח לרשם ומסמכים שיש להגיש לו, ובדבר אגרות שיש לשלם בעד פעולות הרשם. ביצוע ותקנות

חברי הכנסת: אברהם פורז, אמנון רובינשטיין,
 משה שחל, ראובן ריבלין, שבת ויים

⁴ ס"ח התש"ם, עמ' 210.
⁵ ס"ח התשכ"ט, עמ' 103.